

Indhold af denne håndbog til overholdelse af licenser:

<i>Hvad er ophavsret og piratkopiering?</i>	1
<i>Det må du gerne / det må du ikke</i>	2
<i>Hvordan opstår piratkopiering</i>	2
<i>Generelle gode råd til at undgå eller imødegå piratkopiering</i>	3
<i>Registrering af standardsoftware og licenser hertil</i>	4
<i>Gennemgå og lovliggør eventuelt anvendelsen af standardsoftware</i>	4
<i>Hvordan sikres fortsat overholdelse af ophavsretsloven og licensvilkår</i>	5
<i>Hvilke råd / anbefalinger / administrativ procedure passer på din virksomhed?</i>	6
<i>Professionelle ledelser siger nej til piratkopiering</i>	6
<i>Forslag til orientering af alle medarbejderne</i>	7
<i>12 gode grunde til at undgå piratkopiering</i>	8
<i>Forskellige licensformer</i>	8
<i>Hvad er et licensbevis?</i>	9

Hvad er ophavsret og piratkopiering?

Ophavsret

Den der skaber, producerer eller har fået overdraget rettighederne til et kunstværk, en film, en musikindspilning eller et edb-program har ophavsret hertil på næsten samme måde, som man kan have ejendomsret til en fysisk genstand.

Ophavsretten medfører en eneret, således at kun rettighedshaveren må disponere over det pågældende værk ved at fremstille kopier af det og ved at distribuere kopierne til andre ved salg, udlån, ved overførsel via Internettet eller på anden måde. baggrunden for eneretten er, at fremstilleren af værket belønnes for sin indsats og investering med at fremstille værket.

Ophavsretsloven indeholder derudover en række detaljerede regler om navngivning, overdragelse, ansattes ophavsrettigheder, sanktioner ved brud på ophavsrettigheder m.v., som ikke beskrives yderligere her på denne hjemmeside.

Licens

Producenterne af edb-programmer udnytter typisk deres ophavsrettigheder i henhold til ophavsretsloven ved at sælge en brugsret (licens) til edb-programmerne. Brugsretten gives ved at brugeren får lov til at installere en kopi af edb-programmet hos sig selv. En beskrivelse af de forskellige licensformer, der findes på det danske marked er foretaget under afsnittet "Forskellige licensformer".

Piratkopiering

Piratkopiering anvendes som betegnelse for de krænkelse af rettighedshavernes ophavsrettigheder, der foretages ved ulovligt at kopiere og/eller distribuere de ulovlige kopier til andre.

Piratkopiering af edb-programmer kan foregå på flere måder, herunder

- Et edb-program kopieres i flere eksemplarer og installeres på flere maskiner (pc'er, servere m.v.), end licensaftalen giver ret til,
- Et edb-program kopieres ind på en server og anvendes af et stort antal brugere uden licens eller i strid med en indgået licensaftale,

- Et edb-program kopieres og anvendes i strid med de licensvilkår, som gælder for edb-programmet,
- Et edb-program up- eller downloades via Internettet,
- En ulovlig kopi af edb-programmet anskaffes fra andre på anden måde, fx ved køb af ulovlige hjemmebrændte CD'er, som udbydes af privatpersoner eller i mere organiseret form.

Piratkopiering kan sammenlignes med tyveri og kan efter ophavsretsloven medføre straf og erstatningsansvar for den, der foretager piratkopieringen, og for den virksomhed, den pågældende er ansat i.

Afslutningsvis skal det nævnes, at ophavsretsloven indeholder nogle særlige regler om anvendelse af edb-programmer, herunder at man som bruger kan foretage den kopiering som er nødvendig for, at man faktisk kan bruge sit lovlige eksemplar af edb-programmet, og at man har ret til at tage en sikkerhedskopi. Dette er nærmere beskrevet under afsnittet "Det må du gerne / det må du ikke".

Det må du gerne / det må du ikke

Findes der piratkopier på en virksomheds edb-systemer, kan virksomheden og dens ledelse blive gjort juridisk ansvarlig herfor. Sanktionerne er fagedforbud mod brug af de piratkopierede programmer, inddragelse af piratkopier af edb-programmer, betaling af erstatning og omkostninger i forbindelse med en retssag.

Det må du GERNE:

- Af et originalt program må du gerne tage de kopier, som er nødvendig for brugen af programmet - det vil sige kopiere edb-programmet fra den original installations-CD-rom eller diskette over på din harddisk.
- Tage en sikkerhedskopi af programmet. Denne kopi må kun anvendes som sikkerhedskopi og må ikke bruges til andet eller videregives til andres brug. Sikkerhedskopier skal opbevares forsvarligt.
- Kopiere programmet til flere brugere, hvis du har en licensaftale, der dækker det pågældende antal brugere og den påtænkte brug (NB: licensaftaler kan variere fra leverandør til leverandør - Læs licensaftaler og kontakt den enkelte leverandør i tvivlstilfælde)

Det må du IKKE:

- Kopiere edb-programmer og anvende et større antal kopier, end du har erhvervet licens til.
- Kopiere og distribuere kopier af edb-programmet til kolleger, familiemedlemmer og venner.
- Købe, importere og/eller sælge forfalskede produkter, som især produceres i Fjernøsten og Østeuropa.

Hvordan opstår piratkopiering

Baseret på mere end 10 års erfaring med bekæmpelse af piratkopiering vil årsagerne til piratkopiering hos danske virksomheder og offentlige myndigheder som regel være en eller flere af følgende:

- Generelt manglende styring i relation til virksomhedens TT,
- Manglende overblik over og registrering af virksomhedens software og licens(er) hertil,
- Uensartede konfiguration af virksomhedens pc'er og servere,
- Decentralt software-indkøb - eventuelt på enkelt-medarbejderniveau,
- Indkøb hos mange forskellige IT-leverandører,
- Ingen eller utilstrækkelige softwarebudgetter,
- Ingen eller en lemfældig IT-sikkerhedspolitik.

Det er vor erfaring, at piratkopiering navnlig opstår i følgende typer af virksomheder og offentlige myndigheder:

- Virksomheder og offentlige myndigheder, der kan nikke genkendende til et eller flere af foranstående punkter,
- Ekspansive virksomheder, hvor der hele tiden oprettes nye arbejdspladser - ofte ved at softwaren kopieres fra en allerede eksisterende arbejdsplads til brug for den nye arbejdsplads,
- Fusionerede virksomheder med uensartede software-systemer, hvor medarbejderne selv begynder at udveksle kopier af softwareprogrammer mellem hinanden,
- Arbejdspladser med stor udskiftning og/eller omflytning af medarbejdere, hvor medarbejderne blot overtager tidligere medarbejders pc'er og edb-programmer,
- Teknisk orienterede virksomheder, hvor mange medarbejdere kan og er vant til selv at kopiere edb-programmer,
- Virksomheder, der opgraderer ofte.

Generelle gode råd til at undgå eller imødegå piratkopiering

I det følgende har vi angivet en række gode råd, som efter vor erfaring kan anvendes til at undgå og imødegå piratkopiering.

De gode råd er generelle og skal naturligvis tilpasses konkret til den enkelte virksomhed og/eller offentlige myndighed efter behov.

De gode råd og anbefalinger er:

- Lav en strategi for virksomhedens anvendelse af standardsoftware og opgradering heraf, som en del af virksomhedens samlede og overordnede IT-strategi.
- Registrer software og licenser hertil på samme måde som registrering af andre fysiske aktiver. Sådan registrering kan foretages enten af virksomheden selv eller af IT-forhandleren. Registreringen kan ske på den måde, der passer virksomheden bedst og eventuelt under anvendelse af de IT-hjælpeværktøjer, som er beskrevet andetsteds på hjemmesiden. Få i givet fald hjælp fra din revisor til at etablere registreringen.
- Lav tekniske spærringsmekanismer eller overvågningsordninger, som sikrer, at der ikke anvendes ulovlige kopier i virksomheden eller at gældende licensvilkår/aftaler overtrædes.
- Sørg for en relativ ensartet konfiguration af alle virksomhedens pc'er og servere i det omfang, det er muligt.
- Indgå eventuelt centrale storkundeaftaler eller volumenlicensaftaler for hele virksomheden eller dele heraf med relevante softwareproducenter.
- Lav realistiske softwarebudgetter.

- Lav samlede og centrale indkøb hos én IT-forhandler og opnå i øvrigt de rabatmuligheder dette giver.
- Sørg for at have en sikkerhedspolitik, som også omfatter hvilke applikationer, der må installeres på virksomhedens hardwareudstyr.
- Fjern eventuelt diskette/CD-drev fra medarbejderens pc'er, hvis medarbejderne reelt ikke har behov for diskettedrevet.
- Overvåg servere og pc'er og standardsoftware, installeret herpå.
- Fastlæg og udmeld klare og forståelige retningslinier for medarbejdernes anvendelse af software (eksempel herpå findes under afsnittet "Orientering til alle medarbejdere").
- Foretag jævnligt kontrol af, at virksomhedens politik, retningslinier og licenser overholdes (Gode råd om gennemførelse af en sådan kontrol findes andetsteds på hjemmesiden).

Registrering af standardsoftware og licenser hertil

For at sikre virksomheden mod piratkopiering i fremtiden, bør indføres administrative procedurer, som sikrer overblik og styring af det standardsoftware, virksomheden anvender og har licenser til. Sådanne administrative procedurer kan omfatte nedenstående:

1. Opret et register over al software i virksomheden og hold det ved lige. Indholdet kan fx omfatte:
 - Dato og kilde for indkøb.
 - Kopier af fakturaer vedrørende indkøb af software.
 - Navn, versionsnummer og evt. registrerings nummer for softwaren.
 - Hvem anvender den indkøbte software?
 - Hvor er den indkøbte software installeret?
 - Hvor ligger de legale sikkerhedskopier?
 - Lad eventuelt din forhandler eller revisor hjælpe dig med disse administrative systemer og rutiner.
2. Registreringen af standardsoftwaren kan ske ved anvendelse af softwarehjælpeværktøjer, som udbydes på markedet. De fleste af udbyderne er medlemmer af IT-Branchen, og kan derfor findes på www.itb.dk under medlemsfortegnelsen. Uden ansvar kan der nævnes følgende eksempler på leverandører: DSI data, Computer Associates- Unicenter, COM-IT - License watch m.fl.
3. Som alternativ til minutiøse registrering af standardsoftwaren kan indgås storkunde- og/eller volumenlicensaftaler med udbyderne af de standard softwareprodukter, som ønskes anvendt i din virksomhed. Sådanne storkunde- / volumenlicensaftaler kan i givet fald give ret til at foretage kopiering til alle virksomhedens ansatte mod betaling af et periodisk licensvederlag. Vi kan her henvise til forskellige udbyderes hjemmesider og til forhandlere af software, hvor du kan se om de tilbyder volumenlicenser eller ej.

Gennemgå og lovliggør eventuelt anvendelsen af standardsoftware

Nedenfor er angivet en fremgangsmåde til at foretage gennemgang af virksomhedens anvendelse af standardsoftware og til eventuelt at foretage lovliggørelse i relation til piratkopiering, som allerede måtte have fundet sted i virksomheden.

- Hvis det er praktisk muligt bør man indsamle alle fakturaer og rekvisitioner, der har med pc-udstyr og software at gøre. Hvis de ej forefindes, eller det ikke er praktisk muligt, må man som alternativ foretage registrering af de standardsoftwareapplikationer, der anvendes i virksomheden og i givet fald henvende sig til producenten med henblik på at sikre sig, at licensforholdene er i orden.
- Få fat i alle licensinformationer om brugen af standardsoftware (licensvilkår, storkundeaf-taler, volumenlicensaftaler etc.), hvilket ofte findes på producenternes egne hjemmesider eller kan rekvireres ved særskilt henvendelse til disse eller til disses forhandlere.
- Fastsæt en dato for gennemgang og kontrol af anvendelsen af standardsoftware i virksomheden.
- Udsend et memo til medarbejderne og forklar formålet med gennemgangen.
- Find ud af, hvem der skal med til gennemgangen. Vi foreslår IT-chefen, afdelingsleder, le-delsesrepræsentant og/eller edb-konsulenter. Eventuelt kan din edb-forhandler, revisor eller advokat bistå med gennemgangen, hvis du ikke selv har ressourcer hertil.
- Læg på forhånd en IT-strategi for anvendelsen af standardsoftware og træf i givet fald de nødvendige beslutninger om konfigurerings af selskabets pc'er og anvendelse af standard-software i virksomheden.
- Under selve gennemgangen bør:
 - alle pc'er (både bærbare og stationære samt hjemme-pc'er) og servere gennemgås.
 - Udskriv lister over alle programmer fra pc'ernes harddiske og fra serverne - eventu-elt ved hjælp af specialsoftware. Husk alle drev (C-, D-, E- osv.).
 - Sammenlign de fundne programmer med de programmer, virksomheden har licens til.
 - Hvis virksomheden har et servermiljø, bør man gennemgå hvorledes standardsoft-ware anvendes på og af enkelte arbejdsstationer som er tilsluttet serveren og vurdere, om reglerne for kopiering og licensvilkår i den forbindelse kan overholdes.
 - Hvis man under gennemgangen støder på ulovlige kopier af edb-programmer (eller eventuelt film, spil og musik), må man foretage sletning af eventuelle ulovlige ko-pier. I tvivlstilfælde bør man spørge de pågældende medarbejdere, inden sletningen sker, således at værdifuld eller personlige data ikke går tabt.

Hvordan sikres fortsat overholdelse af ophavsretsloven og licensvilkår

Med henblik på at sikre fortsat overholdelse af ophavsretsloven og licensvilkår, kan vi anbefale at følge et eller flere af nedenstående råd og administrative procedurer:

- Foretag registrering af softwareanvendelse i virksomheden og opdater denne registrering som angivet under afsnittet "Registrering af standardsoftware".
- Foretag en årlig intern gennemgang og kontrol af, at ophavsretsloven og licensvilkår overholdes, som angivet i det særskilte afsnit herom.
- Fastlæg en IT-strategi og politik mod piratkopiering af software samt anvendelse af pirat-kopier som anført under afsnittet "Professionelle ledelser siger nej til piratkopiering".
- Indarbejd retningslinier og politikken i firmahåndbogen, IT-sikkerhedspolitikken, på virk-somhedens Intranet m.v.
- Udsend eventuelt et memo til alle ansatte med retningslinier for virksomhedens brug af software (eksempel på et sådant memo findes andetsteds på hjemmesiden).
- Fastlæg en indkøbspolitik og —strategi, som sikrer overholdelse, herunder ens konfigurerings, centralt indkøb, indkøb hos samme forhandler m.v.
- Indgå storkunde- og/eller volumenlicensaftaler med relevante producenter.

- Anmod eventuelt din IT-forhandler om at hjælpe med at holde styr på licenserne.
- Der henvises i øvrigt til afsnittet ”Generelle gode råd til at undgå eller imødegå piratkopiering”.

Hvilke råd / anbefalinger / administrativ procedure passer på din virksomhed?

Afhængig af din virksomhed er det vor erfaring, at de råd/anbefalinger/administrative procedurer, vi har angivet her på hjemmesiden, reelt passer bedst på følgende:

1. Den nystartede virksomhed

- Opret register
- Følg anvisningerne om fortsat overholdelse

2. Den igangværende virksomhed

- Følg retningslinierne for registrering af software
- Foretag gennemgang og eventuel lovliggørelse
- Afhængig af størrelsen af virksomheden kan anvendes elektroniske hjælpeværktøjer og/eller indgås storkunde- og/eller volumenlicensaftaler

3. Den innovative og ekspanderende virksomhed

- Følg ovenstående retningslinier, men læg særligt vægt på gennemførelse af årlig kontrol

Professionelle ledelser siger nej til piratkopiering

Ledelsen har ansvar for, at virksomheden og medarbejderne anvender lovlige edb-programmer. Det er derfor ledelsens opgave at sikre, at der er indkøbt licenser til alle de edb-programmer, som virksomheden bruger.

Findes der piratkopier i en virksomheds edb-systemer, kan virksomheden og dens ledelse blive gjort juridisk ansvarlig herfor. Sanktionere er fagedforbud mod brug af piratkopierede programmer, inddragelse af piratkopier af edb-programmerne samt betaling af erstatning og omkostninger i forbindelse med en retssag.

Hvis der anvendes piratkopier på arbejdspladsen, fremstår virksomheden og ledelsen som amoralsk overfor sine medarbejdere og samarbejdspartnere, hvis disse bliver bekendt hermed. Det er derfor relevant for alle ledelser at få indført procedurer og politikker, der sikrer lovlig brug af edb-programmer.

Nedenfor finder du et udkast til et medarbejderbrev, som informerer om lovlig brug af edb-programmer - og risikoen ved at bruge piratkopierede produkter. Brevet er ment som inspiration.

Du er selvfølgelig velkommen til at finde formuleringer, der passer til din egen virksomhed.

Forslag til orientering af alle medarbejderne

Anskaffelse og anvendelse af edb-programmer

Ledelsen har d.d. besluttet at indføre en ny politik vedrørende indkøb, installation og anvendelse af edb-programmer. Baggrunden herfor er, at ledelsen ønsker at sikre, at der ikke sker ulovlig kopiering eller anvendes ulovlige kopier af edb-programmer i virksomheden.

Kopiering af edb-programmer er i strid med ophavsretsloven og kan medføre, at virksomheden pådrager sig erstatningsansvar over for den producent, som har ophavsretten til det pågældende edb-program.

Såfremt du er i tvivl om, hvorvidt der på din pc'er er installeret edb-programmer, som virksomheden ikke har licens til, skal du straks informere virksomhedens IT-ansvarlige herom, som så vil undersøge dette nærmere.

Med henblik på at undgå, at ulovlig kopiering sker, skal det herved indskræpes, at alle medarbejdere fremover skal følge nedenstående regler for indkøb, installation og anvendelse af edb-programmer. Overtrædelse af nedennævnte regler vil kunne føre til sanktioner over for den enkelte medarbejder.

I denne anledning kan oplyses, at ledelsen indenfor (X antal måneder) vil foretage en scanning af samtlige pc'er i virksomheden med henblik på at sikre, at virksomheden har indkøbt licenser til alle de programmer, der findes på medarbejdernes pc'er.

Indkøb af edb-programmer

Indkøb af edb-programmer skal godkendes og foretages af virksomhedens IT-ansvarlige.

Såfremt du har brug for et bestemt edb-program i forbindelse med dit arbejde, skal du således per e-mail anmode den IT-ansvarlige om, at edb-programmet indkøbes. Den IT-ansvarlige skønner herefter eventuelt efter dialog med din chef, om det pågældende edb-program skal indkøbes. Det er ikke tilladt for den enkelte medarbejder selv at bestille eller indkøbe edb-programmer.

Installation og anvendelse af edb-programmer

Installation af edb-programmer skal foretages af virksomhedens IT-ansvarlige.

Det er under ingen omstændigheder tilladt at installere eller anvende dine egne private edb-programmer eller edb-programmer, du har modtaget fra andre herunder dine kollegaer eller venner på virksomhedens pc'er.

Endvidere er det ikke tilladt at fremstille og videregive kopier af et edb-program installeret på din pc til dine kolleger, da dette er ensbetydende med, at der sker kopiering i strid med reglerne i ophavsretsloven.

Sanktioner

Såfremt det måtte blive konstateret, at medarbejdere ikke overholder ovennævnte regler for indkøb, installation eller anvendelse af edb-programmer, vil dette kunne medføre sanktioner over for den enkelte medarbejder i form af mundtlig eller skriftlig advarsel samt i gentagelsestilfælde afskedigelse eller bortvisning.

Downloading af edb-programmer

Såfremt du ønsker at downloade edb-programmer for at kunne udføre dit arbejde i virksomheden, skal du ligeledes tage kontakt til den IT-ansvarlige. Downloading af edb-programmer må ikke foretages af dig alene. En central registrering i IT-afdelingen skal sikre, at der sker behørig betaling til IT-leverandøren, samt at edb-programmet opføres i det centrale register som erhvervet.

12 gode grunde til at undgå piratkopiering

1. Du har en ren samvittighed og viser din virksomheds holdning til kvalitet, professionalisme og retskaffenhed
2. Ulovlig kopiering kan give din virksomhed et dårligt image
3. Du undgår at snyde de virksomheder, der har udviklet programmerne, således at softwareudviklerne får flere ressourcer til at udvikle bedre programmer
4. Du løber mindre risiko for edb-virus
5. Du er sikret enkel vedligeholdelse, hvis dine programmer er installeret centralt på én server
6. Du får dokumentation til dine programmer
7. Du sikrer dig bedre mod mangler og produktansvar
8. Du har mulighed for support med lovlig software og kan få opdateret dine programmer til nye versioner
9. Du får bedre overblik over og styr på din virksomheds installation af programmer
10. Din forhandler/konsulent har bedre mulighed for at vedligeholde og opdatere din virksomheds beholdning af software
11. Forholdet til din forhandler vil være bygget på tillid
12. Du kan få mængderabat ved køb af et større antal programmer

Forskellige licensformer

OEM-licens

En licens til et edb-program (software) som er præinstalleret på en pc eller et andet stykke hardware, og som typisk kun må bruges på den købte hardware. Programmet må ikke kopieres over på anden edb-hardware.

Ved køb af hardware vil der oftest være præinstalleret edb-programmer.

Enkeltbrugerlicens

Giver én (1) enkelt bruger ret til at anvende den købte softwarelicens. Softwaren er normalt kun til personlig brug i et eksemplar, men producenten giver nogle gange også licens til anvendelse af softwaren på den bærbare pc eller hjemmearbejdspladsen uden ekstra betaling. Programmet må dog kun være i brug et sted ad gangen.

De typiske enkeltbruger kunder er privatpersoner og mindre virksomheder.

Flerbrugerlicens

Giver flere brugere ret til at anvende den købte softwarelicens. Retten kan begrænses til et max. antal brugere og/eller specifikke brugere (eksempelvis nærmere defineret division i en virksomhed)

Flerbrugerlicenser anvendes typisk af virksomheder med op til 50 ansatte.

Volumenlicens

En form for storkundeaftale, hvor virksomheden eller den offentlige myndighed køber en ret til at anvende en lang række af producentens softwareprogrammer mod enten en engangsbetaling, en periodevis betaling eller mod en vis rabat på hvert licens(til)køb.

Volumenlicenser er den mest udbredte licensform i dag og retter sig mod virksomheden og offentlige myndigheder med mere end 50 ansatte.

Særlige licensformer

Herudover findes en række særlige licensformer til uddannelsesinstitutioner, demoversioner m.v.

ASP-licenser

Relativ ny licensform, hvor kunderne lejer en bestemt softwareløsning af leverandøren i en bestemt periode med ret for et vist antal brugere til at anvende den pågældende softwareløsning i perioden. Adgang til softwaren leveres fra en central server hos leverandøren og kan derfor ikke piratkopieres.

Hvad er et licensbevis?

I praksis har ganske mange brugere af software problemer med at dokumentere, at deres anvendelse af softwaren er lovlig. Man er simpelthen ikke opmærksom på, at problemet kan opstå. Det er derfor utrolig vigtigt at gemme sin dokumentation for, at anvendelsen er lovlig, da det er kunden, der har bevisbyrden i den henseende.

Dokumentationen for at man har erhvervet licens til at bruge et edb-program består af følgende:

- Licensbevis
- Licensaftalen
- Ægthedsbeviset (hvis et sådan leveres med licensen)
- Originale installationsmedier
- Fakturaen for det købte
- og/eller anden autoriseret dokumentation fra softwareproducenten.

Udarbejdet af IT-Branchens Rettighedsudvalg